

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ДЛЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В РУМУНІЇ

Анотація. У статті характеризуються розвиток освіти дорослих в Румунії. Розглядаються проблеми освітньої політики, професійного розвитку, індивідуальних потреб у контексті соціальних умов. У статті надається інформація про застосування міжнародних програм освіти дорослих.

Ключові слова: освіта дорослих, освіта дорослих в Румунії, міжнародні програми освіти дорослих.

Аннотация. В статье характеризуется развитие образования взрослых в Румынии. Рассматриваются проблемы образовательной политики, профессионального развития, индивидуальных потребностей в контексте социальных условий. В статье подана информация о применении международных программ образования взрослых.

Ключевые слова: образование взрослых, образование взрослых в Румынии, международные программы образования взрослых.

Annotation. A description of the context is provided and some of the elements, which are specific to the Romanian context, are emphasized this way. At a moment, references to the educational policy, professional development, individual needs and social pressures are brought into discussion. In the end, this paper takes a closer look at some ideas for the improvement of the present situation in Ukraine.

Key words: Adult education, adult education in Romania, LLL programs.

Неперервна освіта дорослих стала характерною тенденцією в міжнародному освітньому просторі в кінці ХХ століття після прийняття концепції освіти впродовж життя, яка була сформульована у 1972 році у доповіді Міжнародної комісії ЮНЕСКО, як принцип, покладений в основу організації системи освіти для надання кожному індивіду можливості вчитися протягом усього життя.

Зарубіжний досвід підтверджує, що формальні освітні системи не можуть забезпечити пізнавальні потреби громадян, які виникають у зв'язку зі швидкими технічними, соціальними та економічними змінами в суспільстві, тому суттєвого впливу набуває підтримка і розвиток неформальної освіти. Асамблея Ради Європи розробила рекомендації "Про неформальну освіту", в якій підтверджується, "що неформальна освіта є важливою частиною концепції неперервного навчання, що дає молоді й дорослим можливість виробляти погляди й набирати навички й уміння, які є обов'язковими для адаптування в постійно змінюваному середовищі".

Розвинені країни Європи першими почали реформувати власні системи освіти з метою їх адаптації до нових вимог, які викликані суспільним розвитком: новим ринком праці, розвитком інформаційного суспільства, глобалізацією тощо. В країнах Західної Європи відмічаються значні успіхи у досить якісному навчанні нової генерації в системі формальної та неформальної освіти, яка охоплює усі вікові категорії.

Водночас певний інтерес для української педагогіки, громадськості становить досвід розвитку освіти дорослих в країнах, що вже інтегрувались в ЄС, зокрема Румунії. Проблемам освіти дорослих в Румунії присвячені праці таких румунських вчених, як Д. Густі, Петре Андреї, С. Радулеску Мотру (Dimitrie Gusti, Petre Andrei, C. Rdulescu Motru). Особливий інтерес становить стаття Ліліани Езехіл

“Короткий опис освіти дорослих в Румунії: психолого-педагогічні перспективи”, в якій розглянуто проблеми розвитку і становлення сучасної освіти для дорослих в Румунії, опис історії освіти дорослих в Румунії, становлення нового суспільного та освітнього клімату в пост-революційний період.

Протягом останнього десятиліття викладацька діяльність рухається в напрямі до нового типу професіоналізації. Беручи до уваги цю точку зору, новим елементом для Румунії є конфігурація особистості викладача для дорослих. Така проблематика надолужує те, що до недавнього часу професія педагога асоціювалася виключно зі шкільною освітою. Останнім часом активно розвивається думка, відповідно до якої румунські вчені, що займаються процесом освіти дорослих, потребують чіткого навчання в галузі педагогіки і психології дорослих.

Учені дійшли цього висновку на підставі невисокої ефективності навчальних програм, однак продовжують спиратись на стару методологію в різноманітних професійних ситуаціях, де вони мали доволі формальний характер. Таким чином, спираючись на результати багаторічних досліджень, Шифирнет (1997, ст. 27) прийшов до висновку, що «Низька якість навчання людських ресурсів в закладах освіти для дорослих, пов'язана з браком мотивації (професіоналізм, заробітна плата, освіта), у взаємозв'язку з маргінальністю цих інститутів». Всередині цієї великої групи менеджерів є ті, що працювали в установах освіти для дорослих ще до 1989.

Перехід до нової стратегії діяльності значно вплинув на зміну освітніх методів і навіть зміну ментальності та поведінки.

У подальшому було проведено порівняльний аналіз програм освіти для дорослих до 1989 і сучасних, в той час як всередині румунської системи освіти можемо спостерігати вплив реформ освітніх програм (Табл. 1).

Звичайно, перелік відмінностей, запропонованих вище, можна продовжувати. Слід зазначити, що дуже важко охопити всі відмінності існування двох соціально-політичних організацій, щоб синтезувати результати, яких вони досягли в освітній системі. От чому критерії, використані для цього порівняння, такі як і ті, що використовувались в основі освітніх реформ в пострадянський період.

Характеристика програм LLL (“Life Long Learning” - Навчання протягом життя) до 1989 під впливом програм реформування:

- на них впливали, безперечно, ідеологічні концепції;
- вони, очевидно, звільнялися від ідеологічного впливу, навіть якщо це пропагувалось урядовою політикою, яка час від часу зазнавала змін;
- вони в основному зосереджувалися на завданнях, потребах та невідкладних задачах економічної сфери;
- вони стимулювали підпорядкування індивідуальних інтересів громадським (факт, визначений локальною політикою);
- вони схвалювали задоволення особистих навчальних потреб, які підвищували рівень індивідуальних можливостей на ринку праці;
- викладач мав домінуючу роль в системі зв'язків викладач-студент (він/вона нерідко були єдиним постачальником професійної інформації);
- викладач прагнув стати помічником у навчальному процесі;
- навчальні програми мали переважно теоретичний зміст;
- для змісту програм і для розвитку можливості діяти ефективніше все більший інтерес являв пояснювальний характер програм;
- освітній закон був зосереджений на продукті/результаті;
- спостерігається зростання інтересу на процес безпосереднього учіння;

- стосунки вчитель-студент мали переважно формалізоване значення;
- розширюється та починає оцінюватись учіння в межах неформальних і поза формальних рамок.

Не дивлячись, зокрема, на те, що, люди відчувають звільнення від впливу, який чинив на їхню повсякденну поведінку старий режим, комуністична «демократія» продовжує впливати на думки сили-силенної румунських громадян. Один з таких важливих висновків - дотримання певної концепції щодо рівності прав жінки і чоловіка. Після незламних теорій про рівність статей, румунська жінка освоїла - шляхом щоденного тренування цього «демократизму» - серію соціальних ролей, поряд з виконанням, майже самостійно, складних робіт по домашньому господарству.

Ефект від цієї так званої «рівності» і цілковито перевернутого бачення ролей, виділених жінці суспільством, був таким, що жінка досягла окрім своїх буденних компетенцій в колі сім'ї, право на доступ до грубої праці і зайняття професій, пов'язаних з ризиком. Тому жінки все частіше з'являлися в освітніх закладах, щоб розвиватись і приводити свій професійний рівень у відповідність до вимог сучасних наукових досягнень, не дивлячись на те, що навчальні плани цих освітніх програм дбають про знання та повагу до різної відмінності між обома статтями.

У віці після сорока жінки починають все менше уваги приділяти безперервному навчанню, зважаючи на особисті, сімейні проблеми чи різноманітні обставини, з якими їм доводиться стикатись в результаті непорозуміння, засвоєних у процесі попереднього життєвого досвіду у різні періоди.

Позитивним зрушенням є те, що молоді дівчата та жінки все більше залучаються до економічного, культурного і навіть політичного життя суспільства, приймаючи на себе відповідальність за ті складнощі, які випливають з їхньої інтеграції у різноманітні галузі, які вимагають енергії і здатності до прийняття рішень, їхнє ставлення до соціальних ролей, які могли б виконувати жінки, різко змінилось, не дивлячись на той факт, що жінки все ще мало представлені в правлячих структурах. Їхні очікування на предмет вдосконалення нинішньої ситуації є досить оптимістичними, зважаючи на те, що в межах освітніх програм для дорослих зростає інтерес до вшанування фізіологічних (поведінкових) і навчальних здібностей обох статей.

Процес освіти дорослих у Румунії вимагає вдосконалення кількох аспектів. Існують песимістичні думки на рахунок того, що освіта для дорослих у Румунії все ще знаходиться у стані пошуку, соціальної і організаційної ідентичності.

Труднощі, які є результатом внутрішньої організації процесу, примножуються під впливом зовнішніх факторів, наприклад, вагомі зусилля робляться з метою розподілу розподілу фінансових ресурсів, необхідних для розвитку різноманітних навчальних програм освіти дорослих, не зважаючи на те, що й ринок праці потребує цих коштів нагально.

З іншого боку, постає велика проблема, що ці питання врегульовуються двома міністерствами: Міністерством освіти і науки та Міністерством праці, сім'ї та соціального захисту, дії яких дуже часто неузгоджені. Політика Міністерства освіти і науки концентрує свою увагу на освітньо-психологічних стратегіях навчання / розвитку людських ресурсів, в той час як інше міністерство зосереджується переважно на математичному компоненті освітніх програм.

Здається, ніби обидва міністерства взяли до уваги рекомендації Лісабонської конференції. Міністерство освіти і науки почало займатися «розвитком індивіда, який зміг би повністю реалізувати свій потенціал і прожити довге життя», в той

час як Міністерство праці, сім'ї і соціального захисту концентрує більше уваги на «розвитку економіки, запевняючи, що трудові навички відповідають рівню економічного і технологічного розвитку суспільства». Так чи інакше, у зміст усіх цих програм закладені вище зазначені цілі, але різняться ступенем важливості залежно від того, хто виступає ініціатором програми.

Охарактеризувавши вичерпний перелік труднощів, яким протистоять ініціатори програм освіти дорослих, можемо зазначити, що:

- база даних попередніх програм або тих, що знаходяться в розробці, досі недостатньо розроблені і маловідомі для тих, хто може ними скористатись і отримати з них вигоду;

- недосконалість законодавства (наприклад, статус вчителя і статус вихователя, нещодавно закріплені у документах, які мають визначати систематичний процес навчання і розвитку якостей, необхідних педагогу у сфері освіти дорослих);

- брак висококваліфікованих фахівців у галузі психології та педагогіки дорослих (дослідження, проведене Румунським національним дослідницьким центром показує, що загалом роль педагога виконується людьми, які не мають спеціальної освіти, необхідної для дидактичного успіху, а також, що більшість закладів освіти (понад 50%) вважають більш доцільним наймати фахівців у сфері майбутньої діяльності, але це впливає скоріше з практичного досвіду. Дидактичний досвід цінується лише 20% опитаних, а педагогічні навички роботи з дорослими вважаються важливим критерієм лише для 25% опитаних;

- на рівні взаємовідносин викладач-студент зберігається тенденція управління дидактичним процесом лише з боку викладача, що виступає бар'єром для вільної ініціативи студентів до розкриття їх творчого потенціалу;

- підтримка змісту багатьох навчальних програм, не зважаючи на всі зусилля, зроблені в напрямку прийняття нових ідей, які мають включати освітні потреби дорослих і вимоги до кваліфікації, висунуті ринком праці, є недостатньою.

Подібні труднощі часто пов'язані з тим, що очікування висунуті до освіти дорослих, досі невизначені; вони не сконцентровані навколо однієї провідної ідеї, що нерідко доводить факт відмови від визначення точної мети (Іонат Ісак; цитується в Sava).

Незважаючи на перелічені труднощі, важливо відмітити, що програма реформи освітньої системи Румунії особливо бурхливого розвитку набула після 1998 року, що було спричинено рядом дій, позитивні результати яких стають видимими в усіх підсистемах освітньої системи і в усіх сферах, включаючи рівень освіти дорослих.

Поява таких позитивних зрушень підкреслює той факт, що політичні та управлінські чинники, залучені в процес, розуміли всю складність здійснюваних дій і потребу корелювати спільними зусиллями для того, щоб поліпшити існуючу ситуацію.

Навіть при зміні форми правління, варто розглядати динаміку змін в сфері освітньої системи, яка іноді спадає, але в цілому реальний успіх було досягнуто; такими є реалії сучасного розвитку системи освіти в Румунії загалом, і процесу освіти дорослих зокрема.

Деякі досягнення привернули нашу увагу:

- підвищення інтересу до забезпечення розвитку європейських стандартів та тривалості навчання;

- формування концепції інклюзивної шкільної та професійної освіти з метою взяти до уваги відмінності між людиною та їх групами, які на даний момент можуть мати різну інтелектуальні та навчальні здібності.

- інновація і модернізація тенденцій дидактичного процесу на всіх рівнях:

а) *на стратегічному рівні*

- навчання та розвиток людського потенціалу відповідно до нових вимог ринку робочої сили;
- перегляд концепцій, які лежать в основі плану дій програм освіти для дорослих;
- розробка і уточнення програм шляхом дослідження реальних інформаційних та навчальних потреб студентів;
- розробка проектування продуктів/результатів та детального розвитку навчального процесу;
- вдосконалення інформаційних послуг та ресурсів;
- уточнення та детальна регламентація статусу педагога у сфері освіти дорослих з метою реєстрації в Класифікаторі професій в Румунії;

б) *на змістовому рівні:*

- інформування студентів в певній галузі діяльності та розвиток різноманітних продуктивних навичок перестали бути єдиною ціллю навчального процесу, наразі особистісний розвиток, підвищення ініціативності та критичного мислення, оптимізація мовленнєвих навичок, сприяння колективній роботі також беруться до уваги;
- вибір змісту робиться на основі індивідуальних інформативних та навчальних потреб, на ряду з вимогами ринку праці;

в) *на рівні методології навчального процесу:*

- підвищення інтересу до інновацій та різноманітності методологій (критерій також відмічений за результатами досліджень, проведених Румунським національним дослідним центром, де висвітлено, що істотний відсоток викладачів, понад 29%, використовують інтерактивні матеріали та технічні методи в своїй професійній діяльності);
- інтенсифікація зусиль, спрямованих на покриття дефіциту викладачів психолого-педагогічного спрямування: шляхом впровадження різноманітних спеціальних навчальних модулів до існуючих навчальних програм підготовки майбутніх викладачів або шляхом організації професійних курсів на факультетах педагогічної і психологічної наук.

г) *на рівні оцінки навчальних програм:*

- удосконалення критеріїв, які використовуються в процесі оцінки навчальних результатів;
- фокусування на практичних навичках;
- винагороджування в процесі оцінювання досягнень зміни поведінки, яка не була б жорстокою чи інертною, а в той же час сприяла б відповідальності, співпраці та єдності, взаємодії, креативності, творчого потенціалу та ініціативності;

В цьому місці важливо було б знов наголосити на тому, що досягнення, зазначені вище, проаналізовані в нашій статті лише з точки зору педагогічної прогностики. Таким чином, загальне уявлення, висвітлене в цій короткій презентації має на меті лише вказати частину аспектів, характерних для розвитку освіти дорослих в Румунії після 1989.

Отже, освіта протягом життя виступає пріоритетом в освітній та навчальній політиці Румунії та являється шляхом відновлення корінного румунського суспільства. Слідуючи цій концепції у відповідь на Меморандум Ради Європи, виданий у 2000 році, була розроблена важлива стратегія розвитку системи освіти Румунії: Освіта впродовж усього життя - пріоритет освітньої політики в Румунії. Огляд основних повідомлень Меморандуму ЄС про освіту протягом життя.

Дуже важливо відмітити, що ці зміни зумовлені не лише необхідністю структурно і функціонально співвідносити систему освіти Румунії з європейською, а також внутрішніх процесах розвитку, оптимізації та інновації освіти дорослих задля задоволення вимог ринку праці.

На нашу думку, цей феномен є адекватним існуючій соціальній системі цінностей, був модифікований шляхом вилучення комуністичної організації та індивідуального переосмислення свободи для його виявлення та вираження.

В такому новому контексті індивід може обрати максимум переваг для розкриття власного навчального потенціалу.

Розкриваючи цю перспективу, програми освіти дорослих можуть впровадити не лише *соціальну користь*, яка уможливить прогрес румунського суспільства, а також *особисту вигоду*, яку кожен зможе реалізувати шляхом задоволення індивідуальних досягнень, які особа відкриє і отримає користь від свого потенціалу.

Література

European Council (2003). *The Implementation of permanent educational strategies in Europe. A report on the progress registered following the Council in 2000, regarding permanent education, elaborated by the European Training Foundation - ETF) on the request of the European Council* (3rd of October 2003);

Ministry of Education (2005). *Appendix to the Minister's order no 3928 from 21st of April 2005 regarding the quality of educational services within the higher education.*

Ministry of Education (2005). *Trainer's status.* Accessed from Internet on 20th September 2005, <www.edu.ro>.

Ministry of Education (2005). *The status of the pedagogical practice mentor.* Accessed on 28th of September, 2005 <www.edu.ro>.

Neculau, A. (2004). *The adults' education: Romanian experiences.* Iasi, Polirom Publishing House.

Petrescu, I.C. (1929). *School and life,* Bucharest, House of Schools Publishing House;

Sava, S. and Matache, M. (2003). *A portrait of adults' education in Romania.* Accessed from Internet on 2nd of November 2005 <<http://www.irea.uvt.ro/portreeng.doc>>.

Liliana EZECHIL "A Short Presentation of Adult Education in Romania: A Psychopedagogical Perspective".

Sava, S. (2001). *Adults' education in Romania: Educational, cultural and social politics. The volume of the first National Conference on Adults' Education, Timisoara, The Almanack of Banat Printing House.*

Schifirnet C. (1997). *Changing Adults' Education.* Bucharest, Fiat Lux Printing House.

УДК 378.147.111 (430)

М.М. ПАРХОМЧУК

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗА ДИСТАНЦІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «РАННЄ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ» У НІМЕЧЧИНІ: ІСТОРИЧНИЙ ТА МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТИ

Анотація. У роботі розглядається питання підготовки вчителів іноземних мов початкових шкіл Німеччині за дистанційною програмою «Раннє вивчення іноземних мов». Особлива увага приділяється аналізу структурної побудови курсу та історико-педагогічному аспекту провадження даної програми.

Ключові слова: вчитель іноземних мов, рання іншомовна освіта, проект Е-лінго.

Аннотация. В работе рассматриваются вопрос подготовки преподавателей иностранных языков начальной школы Германии по дистанционной программе «Раннее изучение иностранных языков». Особое внимание уделяется анализу структурного построения курса, а также историко-педагогическому аспекту введения этой программы.